

kadaşımız konuşurken bu yeni teşebbüslerin miktarını kontratlar, mukaveleler vesilesiyle açıklamıştır.

Hulâsa bu üç iş sahasından bir tanesi, Devlet teşebbüsü ile bir parça ilerlemektedir. Hususi teşebbüs sahası duraklama halindedir. Ziraat sahası ise çok sıkıntılıdır. Ve tanzim edilmekten uzaktır.

Burada konuşan Bakan arkadaşlarımın görüşmelerine dikkat ettim, verdikleri izahların hepsi Devlet teşebbüsleri sahasına inhisar etmektedir. Bu sahada iyi teşebbüsler vardır, takdir etmeliyiz. Fakat Devlet teşebbüsleri sahası, ben gerçek rakamları bilmem, tahminen söyleyebilirim, belki bu memleket iş sahasının % 15 ini teşkil eder. Memleket iş sahasının % 70 ini teşkil eden ziraatimiz her türlü yardımdan uzak, kendi hatıne terk edilmiş bulunmaktadır. İş sahasının bir % 15 ini belki teşkil eden özel teşebbüs de biraz terkütülmüş ve hareketsiz bir durumdadır.

Burada izahat veren Bakan arkadaşlarımın Devlet teşebbüsleri üzerinde verdikleri bilgilere çok teşekkür ederiz. Takdir de ederiz. Bu plânlara mühim, ama asıl geniş sahalara üzerine eğilmeleri zarureti vardır. Zaman kaybetmekteyiz ve ıstıraplar devam etmektedir.

Yüzde 70 ziraat sahasında, yüzde 15 özel teşebbüs sahasında (yuvarlak rakamlar söylüyorum) mütemadiyen artan bir işsiz kütleleri şehirleri tazyik edecektir. Önümüzdeki zamanlarda şehirlerde işsizlik büyüyecek, artacaktır. Geçkondu ıstırapı da, insan sefaleti de artacaktır.

Devletin daha radikal tedbirler alması lâzımdır kanaatindeyim. Reform bahanesi ile, plân bahanesi ile günün zorlayan dertlerinden tegafül edemeyiz. Bunlar için günü gününe tedbir almak ister. Mide altı saat sonra acıkır, bunu Devlet adamlarımızın dikkatine arz ederim. Bu iki saha üzerinde Hükümetin yeni ve enerjik tedbirler alması lüzumuna kaanım.

Hükümetin altı aylık çalışmalarını takdir etmek ve değerlendirmekle beraber, belirtmeliyim ki bunlar kaplayıcı, her sahaya uzanıcı bir şekil alamamıştır. Meclislerin bu yolda Hükümete yardım etmesini çok faydalı ve yerinde bulurum. Saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN — Kırklareli Senatörü Ahmet Naci Arı ve Mehmet Ali Demir arkadaşlarımız Mart'de cereyan eden müessif hâdiseler dolayısıyla ilgili Bakanların gerekli bilgiyi Senatoya verme-

lerini arz ve teklif ediyorlar, verdikleri bir önerge ile. Her ne kadar böyle bir taktirin başlangıçta verilmesi icabederdi ise de ve o zamanki işleme tâbi olması gerekirdi ise de olayın önemine nazaran nizamnamenin açık hükmüne tâbi olunarak reylerinize arz edeceğim bu taktiri. Ancak genel görüşme bittikten sonra bu taktiri reylerinize arz etmek mecburiyetindeyim. Görüşmeye bu bakımdan devam edeceğim. Şimdilik taktiri reylerinize arz etmiyeceğim.

Buyurun, Muhiddin Güven.

İMAR VE İSKÂN BAKANI MUHİDDİN GÜVEN (İstanbul Milletvekili) — Sayın Başkan değerli üyeler, cemiyetimiz içinde tezahür eden bir hâdiseye dolayısıyla Yüksek Heyetinize gelmiş olan meseleyi iki gündün beri mütalâa etmekteyiz. Hükümet üyesi olmam sıfatıyla İmar - İskân Bakanlığını ilgilendiren mevzularda işsizliğe müteveccih faaliyetleri ifade etmeye çalışacağım. Benden evvel konuşmuş olan kıymetli Banguoğlu'nun konuşmasından sonra sıra bana geldiği için ayrıca memnunum. İşaret etmiş olduğu meselelerin elbetteki ehemmiyeti vardır ve elbetteki ehemmiyetli olan bu meseleler üzerine Hükümet de eğilmiş bulunmaktadır. Ben, işte bu ırsattan istifade ederek mevzuları umumi ve hususi cepheleri ile kısaca Yüksek Heyetinize arz etmeye çalışacağım.

Memleketimizi teşkil eden nüfusun yüzdesi üzerinde en mühim yeri işgal eden köylü, çiftçi vatandaşlardır. Bunların buldukları bölgelerin kıymetlendirilmesi lâzımgelmektedir. Bunlar üzerinde çabamız; ilmi ve metodlu bir sistem dâhilinde neticelenecek şekilde çalışılmakta ve bilhassa bakanlığımızla ilgili olan bu konuda bölge plânlama çalışması ile fiiliyata intikal etmektedir. Bir bölge dâhilindeki insanların kendi bölgeleri içerisinde değer kazanmaları ve toprağın sahibi ve hâkimi olarak iyi bir hayata mazhar olmaları için çareler araştırılmaktadır. Bundan dolayıdır ki, her bölgenin envanteri tesbit edilerek bunun neticesinde bu bölgeler dâhilinde istihsal edilmiş olan ürünlerin gerek istihsal edildiği şekilde değerleri gerekse mamul hale getirilmesi hususundaki imkânları araştırılmaktadır. Fakat yine şu hususu arz etmek isterim, bu çalışmalar kısa vadeli değildir. Yapılması lüzumlu çalışmaların, elbetteki neticeleri cemiyet için hayırlı olarak te- celli edecektir. Bu arada Hükümetin, bu sene ya-